

УДК 340.11(477)(063)
Т 33

Організаційний комітет:

Сайчин О. С. – д.ю.н., професор, завідувач кафедри галузевого права Херсонського державного університету;

Стратонов В. М. – д.ю.н., професор, професор кафедри галузевого права Херсонського державного університету, заслужений юрист України;

Казанчан А. А. – к.ю.н., доцент, декан історико-юридичного факультету, доцент кафедри адміністративного і господарського права та правоохоронної діяльності Херсонського державного університету;

Стрельцов Є. Л. – д.ю.н., професор, завідувач кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія», вчений секретар Південного регіонального наукового центру Національної академії правових наук України, член-кореспондент Національної академії правових наук України, доктор теології, заслужений діяч науки і техніки України;

Клименко Л. П. – д.т.н., професор, ректор Чорноморського національного університету імені Петра Могили, заслужений діяч науки і техніки України;

Галуцько В. М. – д.ю.н., доцент, заступник декана Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ;

Єрмоленко Д. О. – д.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного права Запорізького національного університету;

Пальченко В. М. – д.ю.н., професор, завідувач кафедри теорії, історії держави і права та міжнародного права Класичного приватного університету;

Гавловська А. О. – к.ю.н., доцент кафедри галузевого права Херсонського державного університету.

Відповідальний за випуск:

Сайчин О. С. – д.ю.н., професор, завідувач кафедри галузевого права Херсонського державного університету.

Тенденції та пріоритети реформування законодавства України: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Херсон, 7–8 грудня 2018 р. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 116 с.

ISBN 978-966-916-715-6

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на всеукраїнську науково-практичну конференцію «Тенденції та пріоритети реформування законодавства України», яка відбулась на базі історико-юридичного факультету Херсонського державного університету 7–8 грудня 2018 р.

УДК 340.11(477)(063)

ISBN 978-966-916-715-6

© Історико-юридичний факультет Херсонського державного університету, 2018
© Оформлення Видавничий дім «Гельветика», 2018

ЗМІСТ

**СЕКЦІЯ 1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО;
МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО**

Наливайко Л. Р., Савченко В.

Принципи формування національної антикорупційної політики..... 6

Сметана В. В.

Статутне регулювання правозахисної діяльності
у сфері місцевого самоврядування 9

**СЕКЦІЯ 2. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО**

Ліліна А. В.

Суд як суб'єкт доказування у цивільному судочинстві України..... 14

Шайко Д. Р.

Межі участі неформальних організацій у цивільних відносинах..... 18

Яремак З. В.

Примусове виконання грошових зобов'язань в іноземній валюті:
неоднозначність судової практики 22

**СЕКЦІЯ 3. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО,
ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО**

Затулко К. А.

Державне регулювання господарської діяльності
на внутрішньому водному транспорті європейського співтовариства..... 26

Погрібний Д. І.

Проблеми господарсько-правового забезпечення використання
криптовалют в Україні 30

**СЕКЦІЯ 4. ТРУДОВЕ ПРАВО;
ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Трунова Г. А.

Окремі аспекти реформування системи пенсійного страхування в Україні 35

**СЕКЦІЯ 5. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО;
ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО**

Гиренко І. В.

Щодо питання правового захисту хребетних тварин,
що використовуються для дослідних цілей, в Україні 40

Мотін О. О.

Нормативно-правове врегулювання утилізації відходів в Україні..... 44

Яремак З. В.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри судочинства
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна*

ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ: НЕОДНОЗНАЧНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Неможливість своєчасного виконання взятих на себе договірних зобов'язань як з повернення кредиту, так і вкладу через зміни у фінансовому стані учасників таких правовідносин, зумовлюють необхідність забезпечення правового захисту прав та законних інтересів учасників правовідносин у сфері фінансово-кредитної діяльності. З огляду на це, вкрай важливим є питання правозастосовної практики, оскільки суди нерідко допускають помилки при застосуванні норм матеріального та процесуального права, чим порушується єдність судової практики розгляду цієї категорії справ, що, у свою чергу, негативно позначається на кредитних взаємовідносинах між їх учасниками. Одним із проблемних аспектів даної групи правовідносин виступає судова практика щодо виконання зобов'язань в іноземній валюті.

Матеріали узагальнення судової практики розгляду цивільних справ, що виникають з кредитних правовідносин, свідчать про те, що суди неоднаково вирішують справи, де предмет позовних вимог є виконання договірних зобов'язань в іноземній валюті: стягують заборгованість в іноземній валюті; деякі стягують лише в гривнях (навіть якщо позовні вимоги визначені в іноземній валюті); інші суди зазначають у рішеннях заборгованість в іноземній валюті, визначеній у кредитному договорі, проте стягують еквівалент гривні за курсом Національного банку України на день ухвалення рішення. Наприклад:

1) у постанові Верховного Суду України від 21 червня 2017 у справі № 910/2031/16 зроблено висновок, що «якщо у договорі визначено грошовий еквівалент в іноземній валюті та передбачено, що сума, яка підлягає сплаті у гривнях, визначається за офіційним курсом відповідної валюти на день платежу, проте фактично такий платіж ще не здійснено, оскільки боржник не виконав зобов'язання у строк, встановлений договором, стягненню підлягає сума у гривнях, яка визначається еквівалентно за

офіційним курсом відповідної валюти на день подання позову (заяви про збільшення позовних вимог)»;

2) у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 30 січня 2018 року у справі № 303/5407/15-ц зроблено висновок, що «хоча позивач у позовній заяві і просила стягнути з відповідача на свою користь борг за договором позики від 6 липня 2011 року у сумі 5 тис. доларів США, що еквівалентно 39 861 грн, проте апеляційний суд залишив поза увагою, що позов подано у серпні 2011 року, а апеляційним судом ухвалено рішення в січні 2016 року, тому станом на час ухвалення цього рішення не може бути сума боргу 5 тис. доларів США еквівалентною 39 861 грн, враховуючи значний проміжок часу між зверненням позивача до суду з позовом та ухваленням апеляційним судом рішення, динаміку зростання курсу іноземних валют по відношенню до національної валюти України. Отже, Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду дійшов висновку про часткове задоволення касаційної скарги, зміну оскаржуваного рішення апеляційного суду у частині визначеної судом суми боргу в гривнях (еквівалент валюти) та стягнення суми боргу у розмірі 5 тис. доларів США, що еквівалентно за курсом Національного банку України на день платежу (ухвалення рішення) 123 200 грн, замість 39 861 грн»;

3) у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 07 квітня 2018 року у справі № 916/1435/17 зроблено висновок, що «...стягненню підлягає грошова сума у гривнях, яка визначається еквівалентно за офіційним курсом відповідної валюти на день подання позову»;

4) у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 20 червня 2018 року у справі № 925/1049/13 зроблено висновок, що «у разі пред'явлення позову про стягнення грошової суми в іноземній валюті суд у мотивувальній частині рішення наводить розрахунки з переведенням іноземної валюти в українську за курсом, встановленим Національним банком України на день ухвалення рішення. З огляду на визначення в кредитному договорі виконання зобов'язання у вигляді грошового еквіваленту в іноземній валюті та наявність у позивача ліцензії на використання іноземної валюти на території України, визначення господарськими судами заборгованості в іноземній

валюти та у гривневому еквіваленті станом на дату прийняття рішення є правильним».

Враховуючи загальнообов'язковість та остаточність судового рішення, необхідно чітко визначити, чи вважається проведеним належним чином виконання зобов'язання у випадку, коли боржник (позичальник) сплатив кредитору (банку) заборгованість за кредитним договором, зобов'язання за яким виражені в іноземній валюті, у розмірі, який був визначений остаточним судовим рішенням у національній валюті, отримавши через певний проміжок часу після набрання законної сили судовим рішенням від позичальника повну суму, визначену у цьому рішенні, не позбавлений права на пред'явлення до позичальника (боржника) вимог у зв'язку із несвоєчасною сплатою коштів згідно судового рішення (несвоєчасне виконання зобов'язання).

Загальні положення виконання грошового зобов'язання закріплені у ст. 533 ЦК України [1], зокрема: грошове зобов'язання має бути виконане у гривнях; якщо у зобов'язанні визначено грошовий еквівалент в іноземній валюті, сума, що підлягає сплаті у гривнях, визначається за офіційним курсом відповідної валюти на день платежу, якщо інший порядок її визначення не встановлений договором або законом чи іншим нормативно-правовим актом; використання іноземної валюти, а також платіжних документів в іноземній валюті при здійсненні розрахунків на території України за зобов'язаннями допускається у випадках, порядку та на умовах, встановлених законом.

Постановою Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30.03.2012 р. № 5 «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин» (із змінами, внесеними згідно з Постановою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 7 від 07.02.2014 р.) [2] визначено: у разі якщо кредит правомірно наданий в іноземній валюті та кредитодавець (позивач) просить стягнути кошти в іноземній валюті, суд у резолютивній частині рішення зазначає про стягнення таких коштів саме в іноземній валюті, що відповідає вимогам частини третьої статті 533 ЦК (п. 12 постанови).

Наявність судового рішення про задоволення грошових вимог, яке не виконано боржником, не припиняє правовідносин грошового зобов'язання, не звільняє останнього від відповідальності за невиконання грошового зобов'язання та не позбавляє кредитора права на отримання

сум, передбачених ч. 2 ст. 625 ЦК України [1], оскільки зобов'язання залишається невиконаним належним чином відповідно до ст. ст. 526, 599 ЦК України. При цьому погашення суми, що підлягає стягненню, обчислюється в іноземній валюті, яка повинна бути конвертована у національну валюту на день здійснення платежу. Відповідно до п. 30.1 ст. 30 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [3] моментом виконання грошового зобов'язання є дата зарахування коштів на рахунок кредитора або видачі їх йому готівкою.

Таким чином, судові рішення не може змінювати зміст договірних зобов'язань, що існували між сторонами, тобто воно залишається грошовим зобов'язанням в іноземній валюті. Перерахування ж суми у національній валюті України за офіційним курсом НБУ станом на момент прийняття судового рішення (на момент звернення до суду) не вважатиметься належним виконанням.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.03.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.
2. Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин: постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30.03.2012 р. № 5. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-12> (дата звернення: 17.03.2017).
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2346-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 29. Ст. 137.